

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

פרקים נבחרים בתולדות הקולנוע - 50127

תאריך עדכון אחרון 25-01-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תקשורת ועיתונאות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ענר פרמינגר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: aner.preminger@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג' 11:30-10:00 בתאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס בוחן פרקים נבחרים בתולדות הקולנוע מימיו הראשונים ועד ל"תנועת הגל החדש הצרפתי" והשפעותיה בסוף שנות הששים, על עיצוב המודרניזם ועל המעבר לפוסט-מודרניזם. הקורס בודק את התפתחות שפת הקולנוע כתהליך היסטורי, בו כל זרם וסגנון קולנועי הנם תוצאה הכרחית של הקולנוע שקדם להם, והם מובילים ליצירה קולנועית חדשה שבאה בעקבותיהם.

מטרות הקורס:

חשיפה לקאנון היסטורי בסיסי של תולדות הקולנוע. קאנון של סרטים, ז'אנרים ויוצרים. הבנת נקודות המפנה המרכזיות בהתפתחות ההיסטוריה של הקולנוע. ניתוח סרטים בהקשר ההיסטורי שלהם. הרחבת הבנת הזיקה בין סרטים ויוצרים שונים, כמו גם בין סרטים ותהליכים תרבותיים, היסטוריים, חברתיים ופוליטיים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

ליצור ולארגן סדר היסטורי של הקולנוע.
לשאול ולבדוק שאלות שסרט נתון מעורר.
לזהות ז'אנרים וזרמים קולנועיים ולקטלג סרטים בז'אנרים שעל-פיהם הם פועלים ובזרמים אליהם הם משתייכים.
לזהות חותם אישי של יוצרים בסרטיהם.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: צפייה שבועית בסרט לפני כל שיעור והכנת דו"ח צפייה על הסרט הנדון. פרשנות הסרט, בשיעור, בהקשר ההיסטורי שלו ודיון בסוגיות המרכזיות של הסרט ובייחודו בתולדות הקולנוע. במהלך השיעור מוקרנים קטעים נבחרים מהסרט, שבו צפו התלמידים לפני השיעור, ולעיתים גם מסרטים נוספים שקשורים לפרק הרלוונטי בתולדות הקולנוע.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

הימים הראשונים של המדיום. שלושה סרטים של האחים לומייר: הקלפנים, המשקה המושקה וחיבור שלהם. קומדיית הסלפסטיק והפריצה מעבר: ממק-סנט עד בסטר קיטון. שוטר/בסטר קיטון. הנער/צ'ארלי צ'אפלין. ערבוב בין מלודרמה לקומדיה. הקרקס/צ'ארלי צ'אפלין. הראינוע מספיד את עצמו. קולנוע רפלקסיבי. המעבר לסאונד. אורות הכרך; זמנים מודרניים; הדיקטטור הגדול; אורות הבמה/צ'ארלי צ'אפלין. אקספרסיוניזם גרמני. מטרופוליס/פריץ לאנג. המבע של תנועת המצלמה. פאוסט/מורנאו. קאמרשפילפילם. האדם האחרון/מורנאו. סוריאליזם באמנות הפלאסטית. אנדרה

ברטון. סוריאליזם בראינע והשפעתו על הקולנוע המודרני. כלב אנדלוזי; שביל החלב; סוד הקסם הבורגני; רוח החופש; תשוקה אפלה/לואי בונאל. הקולנוע לומד לדבר. המלאך הכחול/ז'וסף פון שטרנברג. ז'אנרים וזרמים. פילם-נויר. שדרות סנסט/בילי ויילדר. הקולנוע עוסק בירושת הראינע. מחזמר. שיר אשיר בגשם/סטנלי דונן, ג'ין קלי. מערבון. איש המערב/ויליאם ויילר. בצהרי היום/פרד זינמן. שיינ/ג'ורג סטיבנס. שבירת הקודים של הז'אנרים והכוכבים ככלי ביטוי קולנועי. הנהר האדום/הוארד הוקס. מבצר האפאצ'ים; המחפשים/ג'והן פורד. אלפרד היצ'קוק. ממותחן לסרטי ריגול ועד לסרטי אימה. המהופנט (בכבלי השכחה); חלון אחורי; ורטיגו; מזימות בינלאומיות; ; ציפורים; מסך קרוע; פרנזי/אלפרד היצ'קוק. האזרח קיין/אורסון וולס. שבירת הנרטיב הקלאסי - תחילת התסריט המודרני. הקולנוע הצרפתי בשנות השלושים והארבעים: בין ריאליזם פואטי לריאליזם פסיכולוגי. האשליה הגדולה/ז'אן רנואר. ניאוריאליזם איטלקי - אנטייתזה להוליווד. רוברטו רוסליני. צ'ארה זאוואטיני. גונבי האופניים; נס במילנו; אומברטו די/ויטוריו דה-סיקה. בליסימה/לוקינו ויסקונטי. המודרניזם בקולנוע: אנטי תיזה להוליווד מחד, ולניאוריאליזם מאידך. בלאו-אפ/מיכלאנג'לו אנטוניוני. לילות כבירה/פדריקו פליני.

הגל החדש הצרפתי. לחיות את חייה/ז'אן לוק גודאר. בחינה מחודשת של החלל הקולנועי. . הירושימה אהובת/אלין רנה. בחינה מחודשת של הזמן הקולנועי. עריכה חדשה. נרטיב חדש. 400 המלקות/פרנסואה טריפו. תימאטיקה חדשה. קולנוע אישי. תיאוריית האוטר.

חומר חובה לקריאה:

- אונגר, ה', "קולנוע ופילוסופיה", עמ' 46-58, מה? דע? דביר, 1991.
- בלומנטל, א', "לואי בונאל כקולנוען סוריאליסטי", קולנוע 78, חוברות 15-16, עמ' 59-70
- בן יוסף, נ', קמינר, א', "מטרופולין של ניגודים", סרטים, גליון 2, עמ' 72-75, מאי 86.
- ברטון, א', "המניפסטים של הסוריאליזם", טעמים, ספריית הפועלים, 1986.
- גרין, א', "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע" - "באסטר קיטון: מדוע אינני מחיך לעולם", עמ' 142-151, עם-עובד, 1985.
- גרין, א', "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע" - "לואי בונאל: קולאג' לבאסטר קיטון", עמ' 152-154, עם-עובד, 1985.
- גרין, א', "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע" - "צ'ארלי צ'אפלין: לשחק ולבנים עם מק-סנט", עמ' 125-141, עם-עובד, 1985.
- גרין, א', "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע" - "היצ'קוק: כיצד אני בוחר את גיבורות סרטי", עמ' 185-185, עם-עובד, 1985.
- גרין, א', "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע" - "צ'ארה זאוואטיני: תיזות על הניאו-ריאליזם", עמ' 85-95, עם-עובד, 1985.
- גרין, א', "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע" - "ז'אן לוק גודאר: ראיון עם מיכלאנג'לו אנטוניוני", עמ' 15-25, עם-עובד, 1985.
- גרין, א', "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע" - "פדריקו פליני: דברים על 'שמונה וחצי'", עמ' 9, עם-עובד, 1985.
- גרין איתן (עורך), 1985, "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע", גודאר ז'אן לוק: העריכה דאגתי היפה, עמ' 26-28, עם עובד.
- גרין איתן (עורך), 1985, "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע", טריפו פרנסואה: מגמות מסויימות בקולנוע הצרפתי, עמ' 56-64, עם עובד.
- גרין איתן (עורך), 1985, "במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע", שברול קלוד: הנושאים הקטנים, עמ' 96-99, עם עובד.
- וייסמן סטיבן, 2013, צ'רלי צ'פלין - סיפור חיים, תרגום מאנגלית: נעמי כרמל, מודן הוצאה לאור.

- טישי, וו', "צ'אפלין", בית הוצאת כתר, 1988.
- טריפו, פ', "הסרטים בחי", - "מיהו צ'ארלי צ'אפלין", עמ' 68-70, הוצאת מסדה, 1987.
- טריפו, פ', "הסרטים בחי", - "הדיקטטור הגדול", עמ' 62-63, הוצאת מסדה, 1987.
- טריפו, פ', "הסרטים בחי", - "אלפרד היצ'קוק", עמ' 82-93, הוצאת מסדה, 1987.
- טריפו, פ', "הסרטים בחי", - "אורסון וולס", עמ' 228-240, הוצאת מסדה, 1987.
- טריפו, פ', "הסרטים בחי", - "פסטיבל ז'אן רנואר", עמ' 44-55, הוצאת מסדה, 1987.
- ספוטו, ד', "היצ'קוק - צדה האפל של הגאונות", דביר, 1991.
- פרמינגר, ע', "מסך קסם - כרונולוגיה של קולנוע ותחביר", עמ' 49, 56-80, 89-124, 127-146, 149-164, 201-219, או"פ, 1995.
- פרמינגר, ע', "הנווד הנצחי", מתוך סיפורי מסך, הוצאת ת"ל משרד החינוך, עמ' 169-196.
- פרמינגר, ע', "צ'ארלי צ'אפלין שר רקוויאם אילם: יצירתו של צ'אפלין בשנים 1952-1928 כהצהרה פרמינגר ענר, 1995, מסך קסם, כרונולוגיה של קולנוע ותחביר, עמ' 165-178, הוצאת או"פ.
- קולנועית על המעבר מראינוע לקולנוע, היסטוריה ותיאוריה: פרוטוקולים/פרוטוקולאז', גיליון 22 - על החושני באמנות, כתב העת המקוון של המחלקה להיסטוריה ותיאוריה, בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב, 2011, <http://1315639275/he/home/zope/il.co.secured.bezalel/>.
- פרמינגר, ע., "הומור, אקטואליה וקולנוע", מְרָאָה, 5, סתיו תשע"א, עמ' 107-112, 2010.
- פרמינגר, ע', "על ספרות קולנוע ודעות קדומות", מתוך: צפייה על תנאי, עמ' 56-72.
- <http://www.amalnet.k12.il/meida/sifrut/alon/asi16004.htm>
- פרמינגר, ע., 2001, בין-טקסטואליות קולנועית והיצירה של פרנסואה טריפו, חיבור לשם קבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה", בית-ספר לתרבות, אוניברסיטת תל-אביב.
- קלר, ה', "עולם בדים" - "בונאל: הצהרה", עמ' 132-133.
- קלר, ה', "עולם בדים" - "הז'אנר הקולנועי", עמ' 309-346, עם-עובד, 1987.
- קלר, ה', "עולם בדים" - "פרנסואה טריפו: היצ'קוק", עמ' 109-120, עם-עובד, 1987.
- 189, עם-עובד, 1985.
- קלר, ה', "עולם בדים" - "פיטר קאווי: דיוקן של ענק-האזרח קיין", עמ' 141-153.
- קלר, ה', "עולם בדים" - "מיכלאנג'לו אנטוניוני: המאורע והתמונה", עמ' 129-131.
- טריפו, פ', "הסרטים בחי", - "פדריקו פליני", עמ' 220-222, הוצאת מסדה, 1987.
- קלר, ה', "עולם בדים" - "פייר קאסט מראיין את פליני", עמ' 154-166.
- קלר הלגה (עורכת), 1987, עולם בדים, גסנר רוברט: שבע פנים לזמן, עמ' 39-52, עם עובד.
- קלר הלגה (עורכת), 1987, עולם בדים, טריפו פרנסואה: היצ'קוק, עמ' 109-120, עם עובד.
- קלר הלגה (עורכת), 1987, עולם בדים, מקאס ג'ונאס: קולנוע חפשי והגל החדש, עמ' 185-204, עם עובד.
- קלר הלגה (עורכת), 1987, עולם בדים, סאריס אנדרו, עלייתו ונפילתו של במאי קולנוע, עמ' 64-76, עם עובד.
- קלר הלגה (עורכת), 1987, עולם בדים, קליין מייקל, העדון הספרותי של פרנסואה טריפו, עמ' 167-177, עם עובד.
- קולנוע 78, אפריל, מאמרים על קולנוע אוואנגרד, עמ' 21-25.
- קולנוע 76, אביב, חוברת 9, ראיון עם פרנסואה טריפו, עמ' 10.
- קולנוע 78, חוברת 15-16, פאסבינדר על שברול.
- קולנוע 78, חוברת 15-16, סימפוזיון על אלן רנה.
- קולנוע 81, קייץ, על הגל החדש, שיחה עם פרנסואה טריפו.
- קולנוע 81, קייץ, על הגל החדש, שיחה עם סוזאן שיפמן.

Truffaut, F., 1967, *Hitchcock by François Truffaut*, Simon & Schuster, New York.

Truffaut, F., 1978, *The Films in My Life*, Simon & Schuster, New York.

חומר לקריאה נוספת:

- אונגר, ה., 1991, קולנוע ופילוסופיה, מה? דע? דביר.
אלמנדרוס נ., 1988, אדם עם מצלמה, מסדה קולנוע.
ארמס ר., 1986, הקולנוע של אלן רנה, בית הוצאה כתר, ירושלים.
בואש, פ., 1986, הקולנוע של לואי בונואל, בית הוצאת כתר.
בלומנטל, א., לואי בונואל כקולנוען סוריאליסטי, קולנוע 78, חוברות 15-16, עמ' 59-70.
בן יוסף, נ., קמינר, א., מטרופולין של ניגודים, סרטים, גליון 2, עמ' 72-75, מאי 86.
ברטון, א., 1986, המניפסטים של הסוריאליזם, טעמים, ספריית הפועלים.
ברסון, ר., 1999, (1975), הערות על הסינמטוגרף, תרגום: אריאל שוייצר, הוצאת כרמל, ירושלים.
ג'אנטי, ל., 2000, להבין סרטים, תרגום: דן דאור, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
גבלר, נ., 1993, אימפריה משל עצמם, עם עובד.
גוארה, ט., 1985, בלאו-אפ - התסריט, מתוך: מלכין, י., ספרות התסריט, הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 245-169.
גרין, א. (עורך), 1985, במאים ואנשי קולנוע על הקולנוע, עם-עובד.
וייסמן ס., 2013, צ'רלי צ'פלין - סיפור חיים, תרגום מאנגלית: נעמי כרמל, מודן הוצאה לאור.
טישי, וו., 1988, צ'אפלין, בית הוצאת כתר.
טריפו, פ., 1987, הסרטים בחיי, הוצאת מסדה.
מאנקייביץ, ה., 1985, האזרח קיין - התסריט, מתוך: מלכין, י., ספרות התסריט, הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 442-347.
מאסט, ג'., קאוויין, ב., 2003, קיצור תולדות הקולנוע, כרך א', כרך ב', תרגום יורם שדה, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
ספוטו, ד., 1991, היצ'קוק - צדה האפל של הגאונות, דביר.
פאגליה, ק., 2003, הציפורים של היצ'קוק, רסלינג.
פרמינגר, ע., 2011, צ'ארלי צ'אפלין שר רקוויאם אילם: יצירתו של צ'אפלין בשנים 1928-1952 כהצהרה קולנועית על המעבר מראינוע לקולנוע, היסטוריה ותיאוריה: פרוטוקולים/פרוטוקולאז', גליון 22 - על החושני באמנות, כתב העת המקוון של המחלקה להיסטוריה ותיאוריה, בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב, <http://bezalel.secured.co.il/zope/home/he/1315639275>
פרמינגר, ע., 2010, הומור, אקטואליה וקולנוע, מְרָאָה, 5, סתיו תשע"א, עמ' 107-112.
פרמינגר, ע., 2006, פרנסואה טריפו - האיש שאהב סרטים, הוצאת הקיבוץ המאוחד, מכון פורטר אוניברסיטת תל-אביב, המכללה האקדמית ספיר.
פרמינגר, ע., 1996, על ספרות קולנוע ודעות קדומות, עלון למורה לספרות - לבית הספר הכללי והדתי, ספרות בהוראה משלבת, הוצאת תל משרד החינוך והתרבות והספורט, הפיקוח על הוראת הספרות, ע"מ 15-3. נמצא גם ב: בית הסרט העברי, <http://www.filmography.co.il/?View&entry&EntryID&eq;58>
וב: <http://www.asi16004/alon/sifrut/meida/il.k12.amalnet.www/>
פרמינגר, ע., 1995, מסך קסם - כרונולוגיה של קולנוע ותחביר, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
פרמינגר, ע., 1994, הנווד הנצחי חמישה מאמרים על הנער, הבהלה לזהב, הקרקס, אורות הכרך, זמנים מודרניים של צ'ארלי צ'אפלין, סיפורי מסך: הנחיה לצפייה מודרכת בסרטי קולנוע, עמ' 168-196.
פרמינגר, ע., 1992, בדרך לקולנוע: על הפרה-היסטוריה הקולנועית, משקפיים, גליון 16, אוגוסט 1992, הוצאת מוזיאון ישראל.
קארייר, ז., ק., 1996, שפת הסתרים של הקולנוע, עם עובד/ספריית אפקים.
קלר, ה., (עורכת), 1987, עולם בדים, ספרית אפקים-עם עובד.

קולנוע 76, אביב, חוברת 9, ראיון עם פרנסואה טריפו, עמ' 10.
קולנוע 78, אפריל, מאמרים על קולנוע אוואנגרד, עמ' 21-25.
קולנוע 78, חוברת 15-16, פאסבינדר על שברול.
קולנוע 78, חוברת 15-16, סימפוזיון על אלן רנה.
קולנוע 81, קייץ, על הגל החדש, שיחה עם פרנסואה טריפו.
קולנוע 81, קייץ, על הגל החדש, שיחה עם סוזאן שיפמן.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 80 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 10 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

אין